

Innan det är för sent – reglera kryptomarknaden

Dagens Industri den 19 november 2021

Kryptovalutor marknadsförs som framtidens betalningsmedel och finansiella tillgångar, men fungerar i praktiken som rena hasardspel. Trots att befintlig spellagstiftning kan tillämpas direkt på kryptohandeln, sitter berörda svenska myndigheter som åskådare på läktaren. Nu krävs krafttag innan kryptonätverken orsakar mer skada för allmänheten.

Kryptovalutornas framfart har knappast gått någon förbi. De marknadsförs som framtidens decentraliserade betalningsmedel där man kan hoppa över mellanhänder. Dessutom framställs kryptovalutorna som finansiella tillgångar som skulle kunna fungera som digitalt guld.

I alla tider har syftet med pengar varit att minska transaktionskostnaderna för betalningar, lån och värderingar. Detta kräver ett stabilt penningvärde. Kryptovalutornas extrema prisvolatilitet och höga transaktionskostnader – mätt i avgifter och tid – gör dem nästan värdelösa som pengar. Den extrema volatiliteten är inte oväntad med tanke på att kryptovalutorna saknar ansvariga utgivare och inte heller backas upp av någon tillgång.

Finansiella tillgångars fundamentala värde baseras på deras kassaflöde eller nytta, vilket gäller för aktier, obligationer, fastigheter och immateriella rättigheter. Guld är den mest kända värdebevararen. Historien visar att guld dessutom är negativt korrelerad med andra tillgångar som aktier och fastigheter och är ett skydd mot inflation. Kryptovalutorna har varken kassaflöde eller nytta. Den korta historiken visar dessutom att de inte heller är något skydd mot börsnedgångar eller inflation.

Eftersom kryptovalutorna varken fungerar som pengar eller finansiell tillgång, återstår främst spelfunktionen. Huvudfunktionen för kryptonätverken är helt enkelt ett olicensierat hasardspel, där nytillkomna spelare löser ut dem som gått in tidigt till allt högre priser. Världens centralbanker har en viss skuld i den bubbla för priser på kryptovalutor som skapats. Bara det senaste ett och ett halvt åren har ledande valutor ökat sin penningmängd med ca 20 procent genom omätliga obligationsköp och rekordlåga räntor.

Finansiella bubblor har historiskt inträffat när likviditeten är hög och räntorna är låga. Med avkastningskrav nära noll försöker investerare hitta nya jaktmarker. Då har kryptovalutor utan kassaflöde blivit ett spännande alternativ.

Trots att kryptovalutorna endast är ett offentligt och decentraliserat bokföringsystem av konton och transaktioner, har nätverken och dess storägare varit mycket framgångsrika när det gäller att öka marknadsvärdena. Nätverken riktar uppmärksamhet mot irrelevant teknisk information om hur kryptovalutor skapas eller så manipuleras handel och priser på kryptobörser, som varken är reglerade eller övervakade. Marknadsföring av starka varumärken och visuella illusioner i form av fysiska glittrande mynt skapar intrycket att kryptovalutor är något värdefullt. Allt för många faller för illusionen och riskerar sina hus, sitt sparande och sina pensioner.

Kryptovalutorna används också för kriminell verksamhet som utpressningsbetalningar, skatteflykt och penningtvätt. Detta gör dem attraktiva för ljusskygga grupperingar. Men om dessa kryptonätverk vill bli accepterade i det finansiella finrummet, kommer anonymiteten för plånböckerna ryka fortare än kvickt. Och då försvinner den enda nyttan. Av de 8 000 kryptovalutor som finns idag duger knappt någon som valuta eller finansiell tillgång.

I dag pågår en debatt om kryptovalutor ska regleras eller godkännas som valuta. Det expanderande Kina har visat handlingskraft genom att förbjuda all handel med, och allt skapande av, kryptovalutor, medan stater på ruinens brant – såsom El Salvador – har godkänt bitcoin som reguljär valuta bredvid dollarn. Detta har hittills inte varit någon succé – endast hälften av landets befolkning har nämligen tillgång till internet. Andra stater utreder febrilt hur man ska hantera kryptovalutorna.

En övervägande del av handeln sker på separata börser som helt saknar insyn och övervakning. Inte heller befintlig beskattning av tillgångar eller hasardspelade tillämpas. I Sverige har olika tillsynsmyndigheter, Riksbanken och Finansinspektionen hittills suttit på läktaren som åskådare.

Svenska speltillsynsmyndigheter bör omedelbart tillämpa befintliga regler för hasardspel på all handel med och skapande av kryptovalutor. Kraftiga regleringar med tillhörande beskattning bör införas. Förbud mot handel, skapande och marknadsföring av kryptovalutor bör också övervägas för att förhindra att kryptohandeln orsakar mer skada för allmänheten.

Roger Svensson